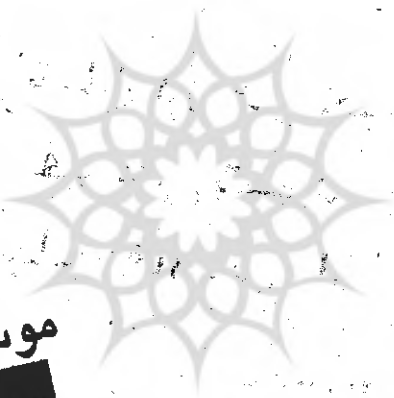

وجود جویبارها و جنگل های سرسبز و طبیعت سرشار از احساس، ملودی هایی را پدید آورده که با طراوت و سرسبزی های دیلمان و دشت گیلان همسوست، هنگامی که نعمات پایان کار، در شالیزار به گوش می رسد و حرکات بوته های برنج در دست باد حس می شود و زمانی که آوای چوپانی را در بلندای صخره ای می شنوی، تلاش و ایمان توأمان را در می یابی.

آثار به جا مانده در شرق گیلان، به ویژه، جنوب شرقی گیلان و کوهپایه های اطراف آن، یعنی، دیلمان، به ما می گوید که در حقیقت، این منطقه زادگاه موسیقی سرزمین

گیل و دیلم است. موسیقی در گیل و دیلم، به سه دسته تقسیم می شود:

- ۱. موسیقی رزمی: شامل موسیقی کُشتی و بندبازی ...
- ۲. موسیقی مجلسی: شامل موسیقی عروسی، خننه سوزان و تولد نوزاد و ...
- ۳. موسیقی مذهبی (عرقانی): شامل موسیقی تعزیه خوانی، چووشی خانی (چاووشی خوانی) و ...
- ۴. موسیقی شبانی: نوع خاصی از موسیقی است که در این سرزمین وجود دارد و دو شکل زاری و نثرانی و یگ

موسیقی نواحی مختلف
موسیقی در ایران

● ستار فلاحت کار موسیقی

در

سرزمین گیل و دیلم

می شود. لام چشمان بسیار
 نوع دوم: جنسی از شاخ گاو دارد، گاه از شاخ گوزن
 هم ساخته می شود و صدای بسیار بلند و مهیبی دارد. در
 قدیم، به آن نفیر می گفتند و در گذشته، از این کرنا برای
 فراخوانی نیروها و رساندن گله های شکاری، استفاده
 می شد.

موسیقی مجلسی: از پر بارترین مراسم سنتی در گیلان،
 مراسم عروسی، تولد نوزاد، ختنه سوران و آیین نوروز و
 سده و ... است. از حقیقت، موسیقی امروز گیل و دیلم،
 یادگار بزرگ داشت و تداوم همین آیین هاست. از مهمترین

شکل عاشقانه را داراست. گیلان
 موسیقی رزمی: حفاری های باستان شناسی، تاریخ کهن
 دیلمان را به دوره هخامنشیان رسانده و همان طور که در کتب
 تاریخی آمده، در جنگلها از آلائی که احساسات درونی را
 تحریک می کرده، استفاده می شد. یکی از این آلات
 موسیقی، کرنا است. کرنا در گیلان و دیلمان دو شکل
 دارد:

نوع اول: جنسی از نی دارد و بسیار بلند است. در دهانه
 آن کدوی قلیانی، به کاور می رود و چون سوراخی در بدنه آن
 وجود ندارد، اصوات یکنواخت، مبدامنه و وسیع از آن خارج

مخروطی شکلی که از قسمت لب گیر تا دهانه، به سرعت گشاد می شود و دارای هفت سوراخ در جلو و یک سوراخ، در پشت است.

نقاره: سازی است کوبی و از خانواده میرافون ها. پوست آن، به وسیله طناب، بر روی مخروط دهان گشادی از جنس گل سفال و یا چوب و یا فلز کشیده می شود و با دو چوب بر قسمت پوستی آن، ضربه نواخته می شود.

موسیقی مذهبی (عرفانی): آیین وحدانیت اسلام و روی آوردن مردم این سامان به شریعت مجتهدی (ص)، شرایط فرهنگی جدیدی را در طول تاریخ در این منطقه به وجود آورده و متناسب با آن، موسیقی و فرهنگ موسیقایی این سامان را تحت تأثیر قرار داده است. از مهمترین بخشهای موسیقی مذهبی در گیلان، یکی، تعزیه خوانی و دیگری، چووشی خوانی است.

تعزیه خوانی: از نمایشنامه های سنتی مردم گیلان است و آواهای آن، متأثر از جریان وقایع مذهبی و منبعث از فضای فولکلوریک گیل و دیلم است. کرنا و سنج، آلات مهمی در این موسیقی نمایشی هستند.

چووشی خوانی (cavusixun): عبارت از خواندن اشعار مذهبی به هنگام رفتن افراد به زیارت اماکن مقدسه، نظیر خانه گعبه، حرم حضرت علی (ع) و نیز برگشتن زائرین از زیارت است.

موسیقی شبانسی (چوپانی): خاص دامداران و کشاورزان، به هنگام کار است که پرداختن آن به دقت نظر و تعمق بیشتری نیاز دارد و در حوصله این یادداشت نیست.

آلاتی که در این سرزمین، در مجالس شادی به کار می رود، سرنا و نقاره است. سرنا نوازان، بزرگترین میراث داران هنر موسیقی در گیلان به شمار می روند. اجرای قطعات محلی، توسط این هنرمندان، گویای حقیقتی از کارایی، جنگاوری و همیاری افراد این منطقه است. متأسفانه امروزه، این ساز کهن، بسرعت، در حال فراموشی است و صدای آن، به دلیل کم توجهی مسئولین امر نسبت به موسیقی محلی، روبه خاموشی است. همان گونه که دیگر کسی امروزه، مقام «جلوشی» را هنگام حرکت غروس به خانه داماد، نمی شنود.

سرنا، یا زورنای گیلان: نوعی ساز است که جنس آن از نی است و از چوب هم فراهم می شود.

الف - قمیش سرنا: جداره خارجی آن را تراشیده و انتهای آن را با نخ می بندند. سپس، توسط فلزی داغ، آرام قسمت سطحی آن را می سوزانند که در اصطلاح به آن اخته کران (axtəkeran) می گویند.

ب - لب گیر سرنا: قطعه فلز دایره شکلی که بر روی میل ساز قرار می گیرد و کارش این است که میل ساز، بیش از اندازه وارد دهان نشود.

ج - میل ساز: قطعه فلز دایره باریک استوانه ای شکلی که یک سر دهانه آن، به قمیش و دهان دیگر آن، به بجمگی سرنا، متصل است.

د - بجمگی سرنا: قسمتی از بدنه سرنا است که دارای شیارهایی در دو طرفه است. جنس آن از چوب است و بر روی بدنه اصلی سرنا، قرار می گیرد. هر بدنه سرنا، اغلب از جنس چوب شمشاد است.

موسیقی در جهان